

Concept Furmaziun professiunala e talents Chantun Grischun

Creà da

Sport Excellence ScRL

Aaron Knäbel & Daniela Torre

Niklaus-Konrad-Strasse 18 | 4500 Soloturn

per incumbensa da

Chantun Grischun

Amt für Berufsbildung

Uffizi per la furmaziun professiunala

Ufficio della formazione professionale

Grabenstrasse 1 | 7001 Cuira

Resumaziun

La promoziun da talents en il Grischun – saja quai en il sport, en la musica u en l'art – pretenda pli e pli models da scolaziun flexibels che uneschan la furmaziun professiunala da basa en moda efficazia cun vias individualas da carriera. Perquai che las cundiziuns generalas èn sa midadas e pervia da novas pretensiuns è il concept «Furmaziun professiunala e talents» vegnì reelavurà cumplettamain l'onn 2025. Plinavant è il Post spezialisà Furmaziun professiunala e talents ch'è cumpetent en chausa vegnì organisà da nov.

Il nov concept cuntegna in'analisa cumplexsiva da la situaziun, ina cumparegliaziun cun auters chantuns sco er mesiras concretas per sviluppar vinavant la promoziun da talents en la furmaziun professiunala da basa. El sa basa sin trais champs d'acziun surordinads (cussegliaziun, coordinaziun & colliaziun, comunicaziun) sco er sin secturs specificis (politica, furmaziun, economia, sport/musica/art).

Cumbain che las basas giuridicas pussibiliteschjan gia per gronda part models da scolaziun flexibels, mussan las retschertgas deficits structurals. Per exempel n'èn las plazzas d'emprendissadi che sustegnan talents betg avunda visiblas, i mancan persunas da contact resp. i n'è betg cler, tgi ch'è la persuna da contact, la coordinaziun dals acturs participads è per part manglusa ed il potenzial da blended learning na vegn fin ussa strusch tratg a niz.

L'enquista quantitativa e qualitativa da las gruppas en mira relevantas demussa in vast engaschament, ma er sfidas. Quellas pertutgan en spezial il management dal temp e la comunicaziun. Ils manaschis d'emprendissadi èn da princip averts per models flexibels, giavischan dentant dapli sustegn ed ina meglra visibladad. Las scolas professiunalas spezialisadas ed ils purschiders da curs intermanaschials vesan pussaivladads da flexibilisar, dovran per quest intent però structuradas e resursas supplementaras. Organisaziuns partenarias da sport, da musica e d'art suttastritgan il grond basegn da coordinaziun.

Sa basond sin l'analisa e sin la cumparegliaziun chantunala vegn definida ina situaziun giavischada. Quella descriva in sistem da promoziun bain coordinà che accumpogna ils talents en moda fidada, che renda accessibels models da scolaziun flexibels en tut la Svizra e che vegn sustegnida da cleras persunas da contact sco er tras process digitalis.

Per cuntanscher questa situaziun giavischada vegnan recumandadas 16 mesiras. Lur finamira è cunzunt quella da rinforzar la cussegliaziun, da meglierar la coordinaziun e la colliaziun, da communitgar conform a las gruppas en mira sco er da sviluppar vinavant las cundiziuns generalas che sustegnan talents en la furmaziun ed en l'economia.

Il concept reelavurà duai esser ina basa per sviluppar vinavant la strategia per promover talents en la furmaziun professiunala da basa. Grazia a la collavuraziun pli intensiva da tut las parts participadas ed a l'utilisaziun sistematica da las resursas duai quest svilup vegnir promovì en l'entir chantun.

Cuntegn

Resumaziun	2
1. Introducziun.....	1
2. Basas legalas	2
3. Situaziun actuala	3
3.1 Purschidas actualas	3
3.2 Resultats da l'enquista quantitativa da las gruppas en mira.....	4
3.2.1 Talents.....	4
3.2.2. Manaschis d'emprendissadi	9
3.2.3 Scolas professiunalas spezialisadas	12
3.2.4 Curs intermanaschials (CI)	13
3.2.5 Partenaris da sport, musica u art	13
3.2.6 Resultats centrals	13
3.3 Resultats da l'enquista qualitativa da las gruppas en mira.....	14
3.3.1 Cussegliaziun	14
3.3.2 Coordinaziun e colliaziun	15
3.3.3 Communicaziun.....	15
3.3.4 Politica e cundiziuns generalas giuridicas	15
3.3.5 Furmaziun	15
3.3.6 Economia.....	16
3.3.7 Sport, musica ed art.....	16
3.3.8 Resultats centrals	16
3.4 Benchmarking da chantuns (good practice).....	16
3.4.1 Structuras ed organisaziun	16
3.4.2 Cussegliaziun e sustegn.....	17
3.4.3 Coordinaziun e colliaziun	17
3.4.4 Communicaziun.....	17
3.4.5 Furmaziun	17
3.4.6 Economia.....	18
3.4.7 Sport, musica ed art.....	18
3.4.8 Elements-clav da models da success	18
4. Situaziun giavischada.....	19
4.1 Cussegliaziun	19
4.2 Coordinaziun e colliaziun	19
4.3 Communicaziun.....	19
4.4 Politica e cundiziuns generalas giuridicas	20
4.5 Furmaziun	20
4.6 Economia.....	20
4.7 Sport, musica ed art.....	21
5. Mesiras	22
5.1 Cussegliaziun	22
5.2 Coordinaziun e colliaziun	22

5.3 Comunicaziun.....	23
5.4 Politica e basas giuridicas	23
5.5 Furmaziun	23
5.6 Economia.....	23
5.7 Sport, musica ed art.....	23
5.8 Survista da tut las mesiras	24
6. Ulteriur proceder.....	25
Annexa	Fehler! Textmarke nicht definiert.
1 Evaluaziun da l'enquista quantitativa da las parts involvidas	Fehler! Textmarke nicht definiert.
2 Evaluaziun d'intervistas d'expertas ed experts	Fehler! Textmarke nicht definiert.
3 Mesiras: tabella da survista cun priorisaziun	Fehler! Textmarke nicht definiert.
4 Chantuns da benchmark tabella da survista	Fehler! Textmarke nicht definiert.

1. Introducziun

La promoziun da talents en il sport da prestaziun, la musica e l'art pretenda ozendi models da scolaziun flexibels, che permettàn da cumbinar la furmaziun professiunala da basa cun la carriera individuala. Dapi ch'il project «Furmaziun professiunala e talents» è vegnì lantschà per l'emprima giada l'onn 2009 ed il post directiv stabilì, èn ils conturns sa midads fermamain.

Perquai che las cundiziuns generalas èn sa midadas e pervia da novas sfidas – per exempel l'impurtanza pli gronda da blended learning, l'extensiun da la purschida sin musica e talents artistics, il basegn d'ulteriuras pussaivladads da scolaziun flexiblas – ha l'Uffizi per la furmaziun professiunala laschà far l'onn 2025 ina revisiun totala dal concept sco er midà la designaziun dal post a «Post spezialisà Furmaziun professiunala e talents».

Il concept qua avant maun cuntegna in'analisa cumplexsiva da la situaziun actuala dals talents, dals manaschis d'emprendissadi, da las scolas professiunalas spezialisadas sco er dals partenaris da sport, da musica e d'art en il chantun Grischun. El cuntegna ultra da quai in benchmarking cun auters chantuns, definescha finamiras per il svilup futur e formulescha recumandaziuns d'agir concretas per optimar la promoziun da talents en la furmaziun professiunala da basa cun in plan da mesiras.

Las recumandaziuns s'orienteschan als champs d'acziun surordinads:

- × Cussegliaziun
- × Coordinaziun e colliaziun
- × Communicaziun

sco er als champs d'acziun specifics:

- × Politica e basas giuridicas
- × Furmaziun (scolas professiunalas spezialisadas / purschiders da curs intermanaschials)
- × Economia (manaschis d'emprendissadi)
- × Sport/musica/art (partenaris e talents)

Uschia furma il concept la basa per sviluppar vinavant cun cleras finamiras la promoziun da talents en la furmaziun professiunala da basa en il chantun Grischun.

2. Basas legalas

En il sector da la furmaziun professiunala furman la «Lescha federala davart la furmaziun professiunala» (LFPr) e la «Ordinaziun davart la furmaziun professiunala» (OFPr) sin plaun federal la basa per models da scolaziun flexibels. La «Lescha federala per promover il sport» (LSpo, 2011) ensemen cun la «Ordinaziun federala per promover il sport» (OSpo 2012) cumpletteschan la basa giuridica. Quella fixescha che la Confederaziun sustegna ils chantuns en la promoziun dal sport da las generaziuns giuvnas e dal sport da prestaziun e coordinescha programs da promoziun correspundents. Cumplettà vegn quai tras il «Plan d'acziun per la promoziun dal sport 2017–2028» che definescha la promoziun da talents sco champ d'acziun prioritar e sustegna ils chantuns en lur stentas per meglierar la cumpatibilitad da la scola e la professiun cun il sport da prestaziun.

En il chantun Grischun è decisiva la Lescha da promoziun dal sport (2015). Cun il conclus da la Regenza da l'onn 2018 è il post directiv Furmaziun professiunala e sport da prestaziun vegnì stabilì sco purschida permanenta tar l'Uffizi per la furmaziun professiunala (UCFP). L'onn 2021 ha la Regenza dal chantun Grischun approvà il concept actualisà per promover il sport. Sco finamira en il sport da prestaziun fixescha quest concept, ch'il Grischun dispona d'ina rait da scolas da talents confurma als basegns sco er d'ina purschida adequata da scolas medias da sport e da scolas professiunalas spezialisadas che faciliteschan da cumbinar il sport da prestaziun cun la furmaziun da scola resp. professiunala. Ultra da quai vegn il post spezialisà definì sco post da coordinaziun central da la furmaziun professiunala. El duai etabliar ina rait da manaschis d'emprendissadi che sustegnan il sport da prestaziun e sustegnair sportistas e sportists talentads da tscherner la professiun sco er da chattar ina piazza d'emprendissadi adattada.

En il concept per promover il sport èsi vegnì previs sco mesira, ch'il chantun sustegna las instituziuns da furmaziun dal stgalim secundar II che han purschidas da sport cun structurass specificas, cun contribuziuns finanzialas per ils custs supplementars che resultan per assister ils talents. Il chantun definescha las cundiziuns generalas per las instituziuns da furmaziun specificas e coordinescha las differentas purschidas. Sco ulteriura mesira èsi vegnì definì, ch'il chantun haja ina funcziun d'exempel e pussibiliteschia perquai a sias emprendistas ed emprendists sco er a sias lavurantas e ses lavurants ina carriera da sport da prestaziun parallelamain a la furmaziun professiunala da basa u a l'engaschament fix. Cun promoziun activa sustegna il chantun plinavant vischnancas e firmas da facilitar la cumpatibilitad dal sport da prestaziun cun la scolaziun u cun la professiun.

Cun l'incumbensa dal project da l'avrigl 2025 è vegnida surdada l'incumbensa d'elavurar in nov concept «furmaziun professiunala e talents». Quel na cumpiglia betg mo il sport da prestaziun, mabain er l'extensiun sin ils secturs da la musica e da l'art.

3. Situaziun actuala

3.1 Purschidas actualas

En il chantun Grischun datti actualmain differentas purschidas e structuradas da sustegn per giuvenils talentads. Sin il stgalim secundar I han ins creà ina basa impurtanta cun las classas da talent a Cuira, Tavau, Glion e Champfèr. Quella ha dentant mo in effect, sch'i vegnan garantidas midadas senza interrupziun al stgalim secundar II.

Sin il stgalim secundar II porscha la Fundaziun gimnasi da sport Tavau – ensemen cun il gimnasi da curta durada e cun la scola media commerciala (diplom: attestat federal da qualificaziun, AFQ) – ina stretga colliaziun tranter la scola ed il sport da prestaziun. Il gimnasi da sport porta il label da qualitat Swiss Olympic Sport School. La Scola professiunala artisanala Cuira – sco partenaria Swiss Olympic Partner School – ha medemamain ina purschida da promoziun specifica per talents. Ultra da questas duas purschidas datti ulteriurs models en il chantun che pussibiliteschan a talents mesiras da flexibilisaziun. Quai èn l'Academia Engiadina a Samedan, l'Institut autalpin Ftan, il Lyceum Alpinum Zuoz, la Scola media svizra alpina Tavau e tut las scolas professiunalas spezializadas.

En il sector da la furmaziun professiunala da basa sustegna il chantun il program «Manaschis d'emprendissadi che sustegnan il sport da prestaziun» da Swiss Olympic. La fin da november 2025 han 59 manaschis survegnì il label excellent. En collavuraziun cun las scolas da musica e cun las instituziuns d'art èsi pussaivel da porscher a talents cun in'orientaziun artistica curvognas d'emprender individualas che permettàn da concepir en moda flexibla il temp da scolaziun. Tut en tut èn registrads 232 talents en il sistem la fin da november 2025.

Parallelamain a l'ulteriur svilup da la purschida èn vegnidas avertas en il passà las pussaivladads d'access per talents che na possedan betg ina carta da talent da Swiss Olympic, quai per exempel cun contracts d'emprendissadi a temp parzial, attribuziuns flexiblas dals lieus da scola u cun formats da blended learning.

La cussegliaziun dals talents vegn garantida da differentes acturs. Sin plaun chantunal porscha il Post spezialisà Furmaziun professiunala e talents da l'Uffizi per la furmaziun professiunala orientaziun e sustegn en connex cun la cumpatibilitad da l'emprendissadi cun la promoziun da talents. A las emprendistas ed als emprendists stattan complementarmain a disposiziun la cussegliaziun professiunala da l'Uffizi per la furmaziun professiunala sco er la persuna da coordinaziun da las scolas professiunalas spezializadas, sche avant maun. Ultra da quai pon talents sportivs sa drizzar a l'incumbensà chantunal per la promoziun da la generaziun giuvna da graubündenSport.

Las basas regionalas da sport da prestaziun ch'èn renconuschidas da «graubündenSport» prestan medemamain ina contribuziun impurtanta per coordinar ils temps da trenament e da scolaziun.

3.2 Resultats da l'enquista quantitativa da las gruppas en mira

Per giuditgar la situaziun actuala è vegnida fatga l'avust ed il settember 2025 in'enquista cumplexsiva da las gruppas d'interess centralas. En quest connex èn vegnidas fatgas in'enquista online sco er intervistas. Las dumondas eran concepidas per las gruppas respectivas. Perquai eran las dumondas per part differentas.

Tut en tut han 237 personas emplenì per part u dal tutfatg il questunari online, quai che correspunda ad ina procentuala da respostas da circa 26 %. Vegnids dumandads èn talents, manaschis d'emprendissadi, scolas professiunalas spezialisadas, purschiders da curs intermanaschials (CI) sco er partenaris da sport, d'art e da musica. Las gruppas da focus da l'enquista online èn stads ils talents ed ils manaschis d'emprendissadi, perquai cumpiglian questas enquistas dapli dumondas ed er pli detagliadas. En l'evaluaziun han ellas pia ina impurtanza pli gronda.

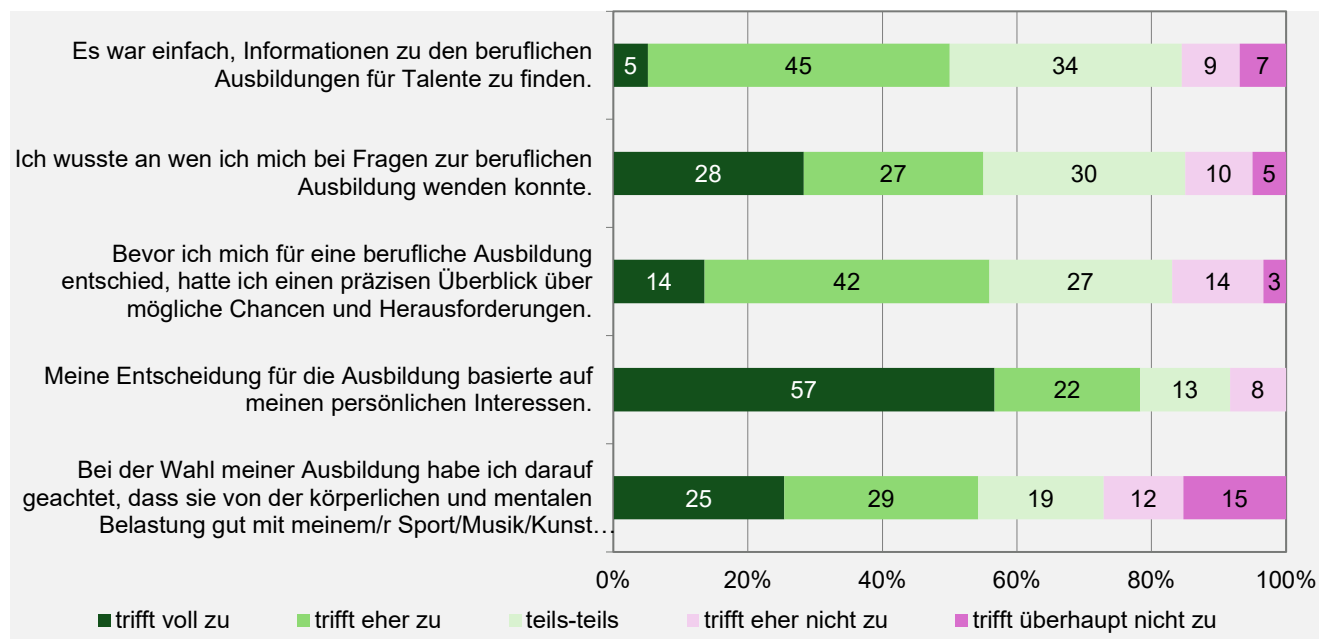
3.2.1 Talents

Dals 62 talents che han emplenì il questunari, derivan 97 % dal sport da prestaziun e 3 % dal sector da musica/art. 59 % da las personas dumandadas èn en il 2. u 3. onn d'emprendissadi. Spezialmain savens han participà talents dad unihockey (24 %), skis alpin (13 %) e hockey sin glatsch (11 %). L'emprova da controlla correspunda ad ina cumpart da 30 % da tut ils talents contactads. Perquai pon ils resultats sin plaun da la gruppa «Talents» vegnir interpretads. Cumparegliaziuns tranter sutgruppas (p.ex. tranter differentas disciplinas da sport u onns d'emprendissadi) n'èn però betg avunda expressivas.

Mo 50 % dals talents dumandads han respundì, ch'i saja stà facil da survegnir infurmaziuns davart la furmaziun professiunala avant la decisiun da scolaziun, e d'avair già las infurmaziuns, nua ed a tgi sa drizzar en cas da dumondas (cf. illustraziun 1). I na fa pia betg surstar, che mo 56 % dals talents inditgeschan d'avair già ina survista da las schanzas e da las sfidas avant che tschermer lur scolaziun.

Illustraziun 1: Consentiment a las pretensiuns davart il process da tschertga e da decisiun per ina scolaziun professiunala (en

pertschient da tut ils talents)

Dumber da cas: n=76.

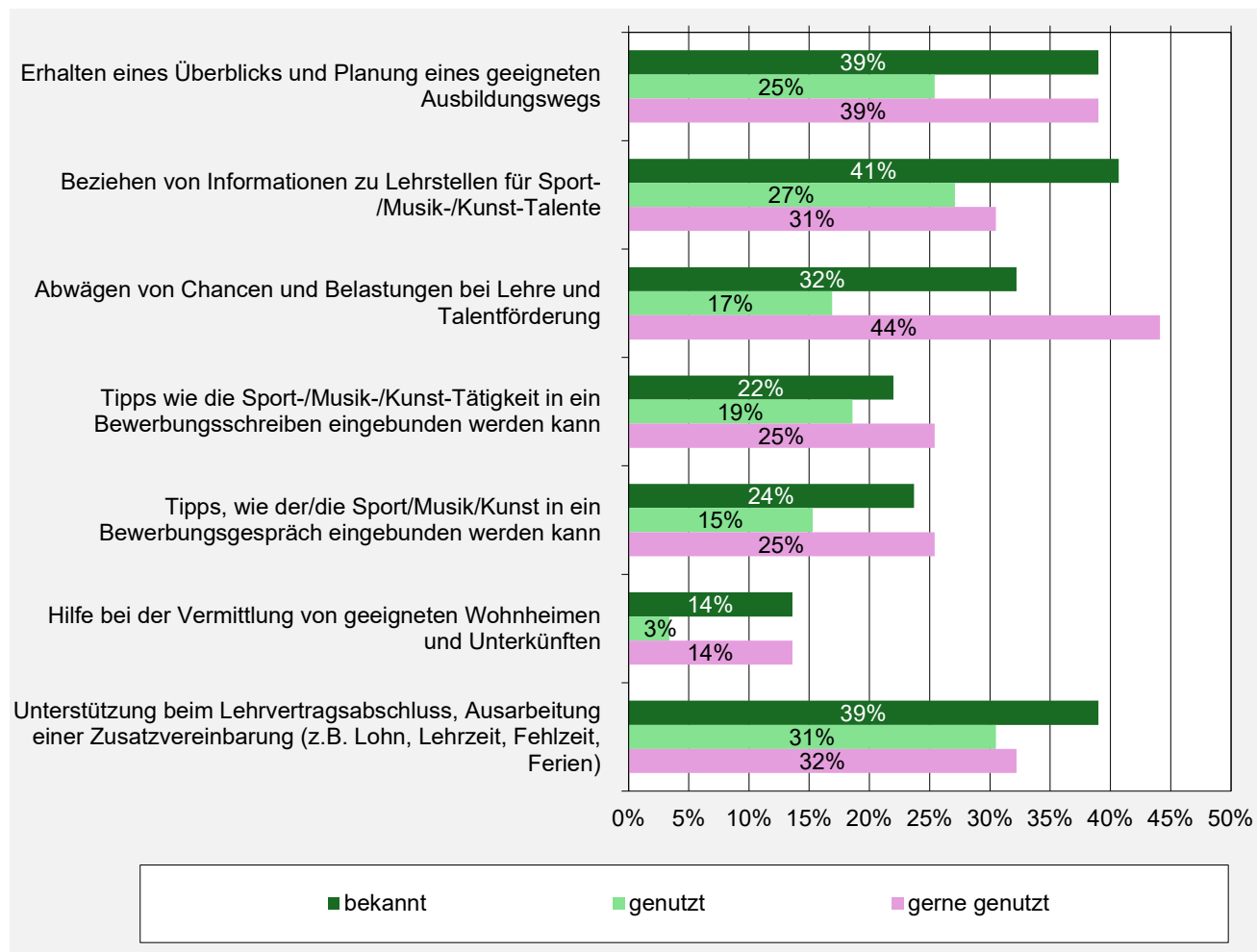
87 % da tut ils talents han pudì far quint cun l'agid da lur ambient persunal tar la tschertga d'ina piazza d'emprendissadi. (famiglia, amias ed amis, enconuschantas ed enconuschents). 23 % han survegnì agid dal UCFP e 15 % da l'ambient da talent (trenader, schefa da sport e.u.v.).

Il medem mument inditgeschan 35 % da betg avair savì, ch'il UCFP è in post da consultaziun en cas da dumondas davart l'emprendissadi (da fufragnadi) (cf. illustraziun 2). 30–40 % da las personas dumandadas enconuschan ils servetschs dal UCFP. 15–30 % fan diever da questas purschidas. 40 % dals talents avess il pli fitg il giavisch da survegnir ina survista davart la planisaziun d'ina via da scolaziun adattada sco er agid per considerar las schanzas e las ristgas d'in emprendissadi.

La pagina d'internet dal UCFP dovran 27 % da tut ils talents. Uschia tutga ella (ultra da plattafurmas sco Yousty, lehre.gr.ch u berufsberatung.ch) tar ils pli impurtants chanals d'infurmaziun per tschertgar e per tscherner ina piazza d'emprendissadi.

Illustraziun 2: Enconuschientscha, utilisaziun ed utilisaziun preferida da las prestaziuns da l'Uffizi per la furmaziun professiunala (en

pertschient da tut ils talents)

Dumber da cas: n=76.

Infurmaziuns davart manaschis che sustegnan talents na paran per blers anc betg uschè accessiblas. L'illustraziun 3 mussa, che 38 % da las persunas dumandadas n'han betg pudì identifitgar explicitamain a maun dals inserats da plazzas d'emprendissadi, sche la scolaziun sa laschass cumbinar cun sport, musica u art. 38 % rapportan er, che manaschis d'emprendissadi che sustegnan il sport da prestaziun na sajan betg stads visibels sur ina vignetta (p.ex. «manaschi che promova il sport da prestaziun»). Da suttastritgar en moda positiva è, che 84 % da las persunas dumandadas inditgeschan, ch'ellas han menziunà lur occupaziun da sport, musica u d'art cun il manaschi d'emprendissadi avant che suttascriber il contract d'emprendissadi.

Illustraziun 3: Consentiment a las pretensiuns davart il process da tschertga e da decisiun per in manaschi d'emprendissadi (en

pertschient da tut ils talents)

Dumber da cas: n=76.

76 % dals talents treneschan dapli che 10 uras per emna, 10 % pli che 20 uras. A medem temp importa il temp da viadi per emna a la scola, al trenament ed al manaschi dapli che 10 uras tar passa 40 % da las emprendistas e dals emprendists. Quai mussa, che emprendistas ed emprendists talentads en il chantun Grischun ston impunder bler temp per pudair cumbinar ina cun l'autra la scola e la scolaziun. Dentant inditgeschan mo 17 % dals talents dumandads, ch'els hajan gì durant il temp d'emprendissadi in problem cun coordinar la scolaziun ed il sport, la musica u l'art. Quests problems èn vegnids discutads cunzunt cun

las personas responsables per l'educaziun (70 %), sco er cun la furmatura professiunala / il furmatur professiunal (50 %) u cun la trenadra / il trenader (50 %).

Ch'i dat problems mo per paucs talents, dependa probablamain er dal fatg, che 80 % dals manaschis da scolaziun porschan gia in grond agid a las emprendistas ed als emprendists da dumagnar la scolaziun ed il trenament e ch'els permettian uschia a 78 % da far ina gronda part dal trenament resp. dals exercizis.

La pli bassa valitaziun survegn la communicaziun dal manaschi d'emprendissadi cun auters partenaris da scolaziun. Las dumondas per absenzas planisadas e cunvegnidas tractan tut ils manaschis d'emprendissadi almain per part flexiblamain. A medem temp inditgeschan tut ils talents, ch'els infurmeschan ils manaschis d'emprendissadi per il solit baud avunda davart absenzas e davart lur planisaziun da la stagion.

Er las scolas professiunalas spezialisadas vegnan infurmidas baud avunda tras ils talents – tenor lur atgna explicaziun – davart lur absenzas. 33 % dals talents vesan almain per part in basegn da meglierar la communicaziun dal dumber d'absenzas eventualas. Ultra da quai na stattan per 46 % dals talents mo per part u insumma betg a disposiziun purschidas per lecziuns da sustegn u per prender suenter la materia da scola. 76 % chattan la procedura d'annunzia e da permissiun per absenzas nuncumplitgada ed 80 % dals talents vegnan dispensads da l'instrucziun da sport.

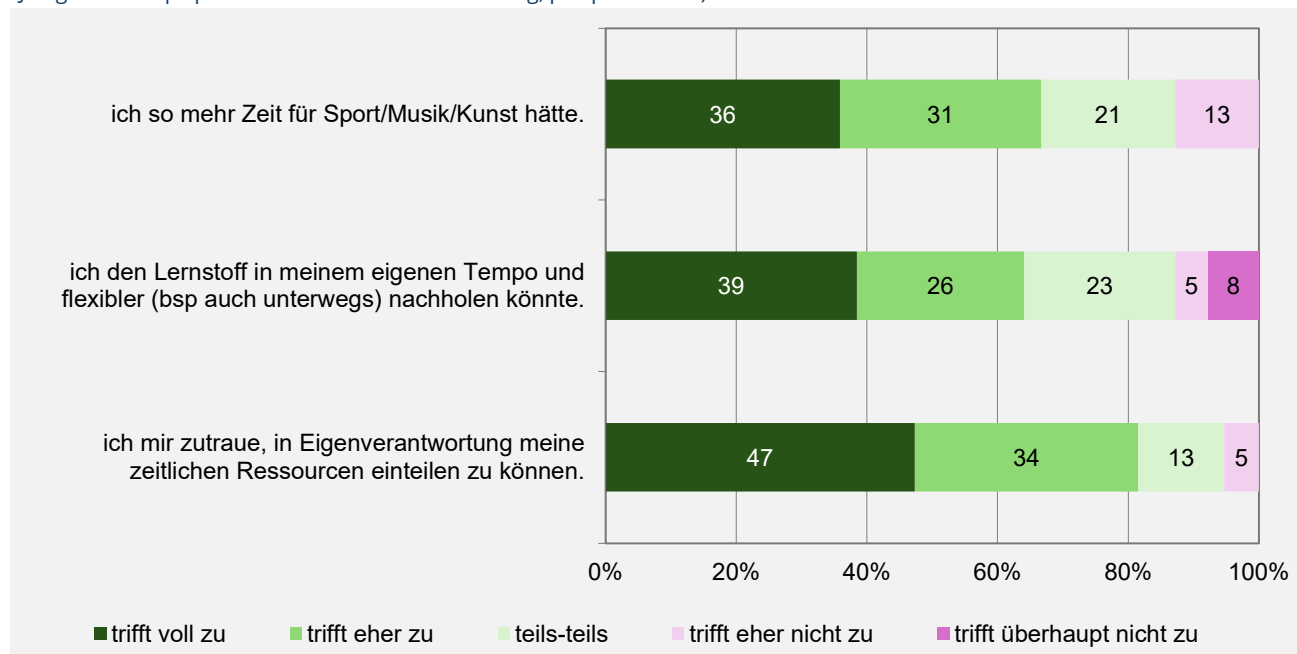
La cunvegna supplementara tar il contract d'emprendissadi è in instrument central che duai estructurar la promoziun da talents e la scolaziun professiunala. 66 % han fatg ina tala cunvegna. En 23 % dals cas han ils partenaris da sport ed en 21 % dals cas las scolas professiunalas spezialisadas consuttascriet quella. En var 30 % dals cas vegnan supplementarmain fatgas cunvegnas d'atletas u atlets cun il club u cun la federaziun. Sco ulteriura mesira per coordinar meglier il sport e la scolaziun professiunala servan discurs davart la situaziun actuala e futura. Mo var 40 % da las personas dumandadas inditgeschan d'avair già regularmain discurs davart la situaziun actuala. Per il solit èn sa participads a quels mo la furmatura professiunala u il furmatur professiunal (96 %) e pli darar las personas responsables per l'educaziun (32 %). Il motiv principal, pertge ch'i n'han già lieu nagins discurs regulars davart la situaziun actuala, è – ord vista dals talents – stà quel, ch'i n'ha dà nagina persona che ha envidà al discurs u che ha organisà quel (62 %) resp. che nagin n'è sa senti responsabel per iniziar u per far in discurs davart la situaziun actuala (38 %).

Purschidas da blended learning èn ina nova furma d'emprender e pon facilitar considerablamain il mintgadi dals talents. Bleras da questas pussaivladads vegnan anc tratgas a niz mo darar (da sut 20 %). In'excepziun èn plattafurmas digitalas sco Moodle u Microsoft Teams che vegnan gia utilisadas da 51 % dals talents. L'illustraziun 4 mussa, ch'ils talents duvrassan gugent ulteriuras purschidas da blended

learning (p.ex. incumbensas via videos u pussaivladads da homeoffice) e per tge motivs ch'els vuessan utilisar quellas.

Illustraziun 4: Consentiment a las constataziuns concernent il niz da purschidas da blended learning (en pertschient da tut ils talents)
«Jau giavisch dapli pussaivladads da blended learning, perquai che ...»)

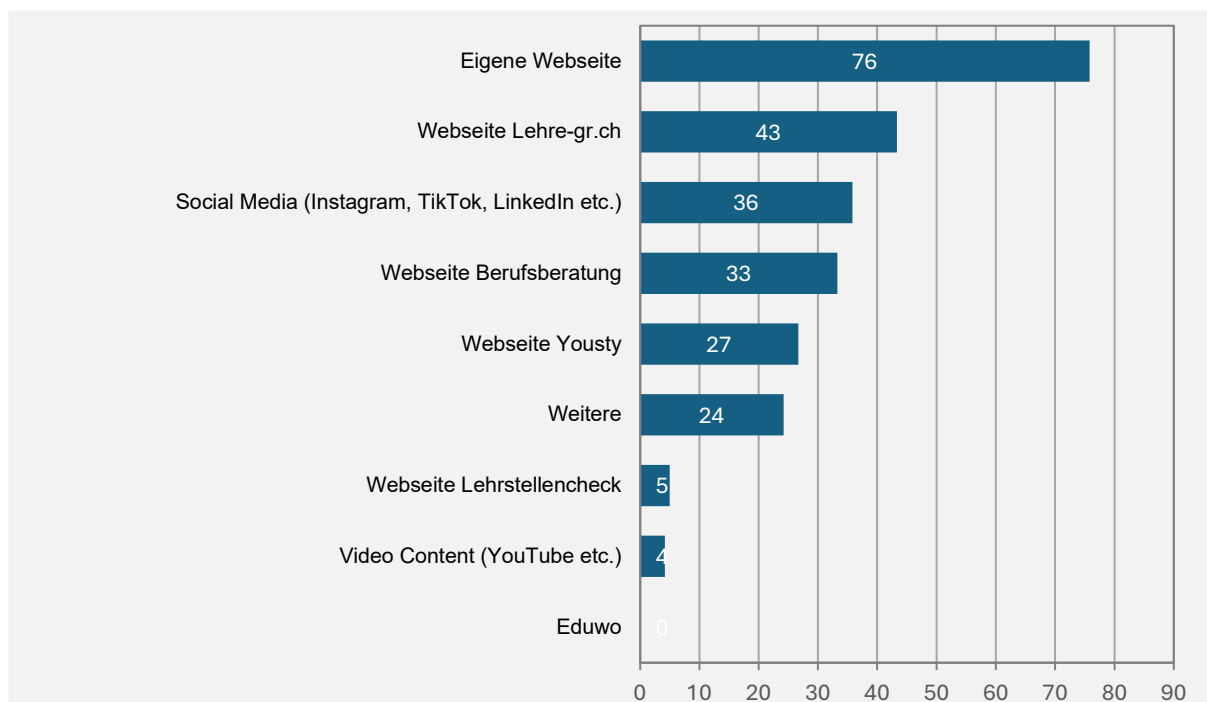
Dumber da cas: n=76.

3.2.2. Manaschis d'emprendissadi

Dals 128 manaschis dumandads han 49 % gia scolà in talent. 94 % scoleschan talents dal sport da prestaziun. Singuls manaschis assistan er talents dal sector d'art u da musica. 60 % dals manaschis che n'han anc betg scolà in talent, inditgeschan ch'els n'hajan anc mai scolà in talent per mancanza d'occasziuns. 40 % n'èn – tenor lur atgna explicaziun – anc betg s'occupads directamain dal tema. Mo var 10 % din, che emprendistas ed emprendists talentads na possian betg vegnir engaschads en lur manaschi u ch'i sajan avant maun memia paucas resursas da persunal resp. da temp. Tut en tut mussa quai, ch'igl exista en il Grischun in potenzial per manaschis d'emprendissadi supplementars che sustegnan talents.

Ina struva da reglar pudessan esser las publicaziuns da plazzas d'emprendissadi (cf. illustraziun 5). 76 % dals manaschis publitgeschan plazzas d'emprendissadi en emprima lingia sin l'atgna pagina d'internet, en main che 50 % dals cas vegnan utilisads ulteriurs chanals (p.ex. lehre-gr.ch, social media, pagina d'internet Berufsberatung.ch). Medemamain formuleschan mo 22 % dals manaschis che sustegnan talents cleramain en las publicaziuns, ch'in emprendissadi è pussaivel per talents.

Illustraziun 5: Publicaziuns da plazzas libras en ils manaschis (en pertschient da tut ils manaschis)

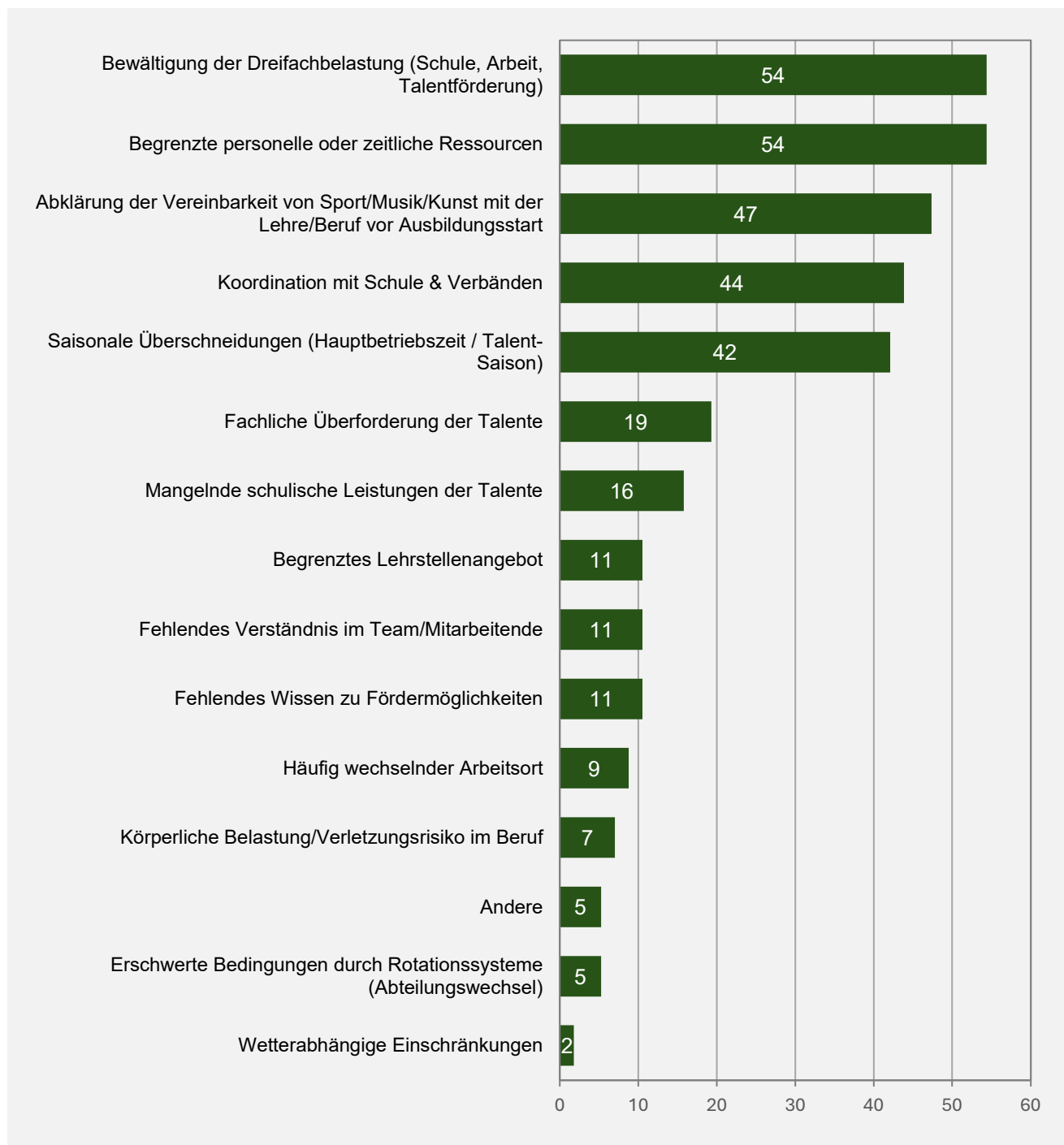

Remartga: Exempel per Ulteriuras: «bleras dumondas», «print», «publicaziuns specificas», «image da firma», «propaganda a bucca». Dumber da cas: n=128.

57 % dals manaschis che sustegnan talents èn interpresas pitschnas e mesaunas (IPM), 25 % instituziuns publicas. Sco sfidas centralas per l'assistenza da talents numnan 54 % dals manaschis la pli gronda chargia e la lavur organisatorica cun autras gruppas en mira (p.ex. coordinaziun cun la scola e cun la federaziun), u er en il manaschi sez (p.ex. resursas persunalas u temporalas limitadas) (cf. illustraziun 6). 19 % dals manaschis rapportan, che talents sajan surdumandads en regard professional u ch'i sa mussian prestaziuns flaivlas en scola. En cumparegliaziun cun autras persunas en scolaziun dastgass quai sa mover en il sector normal. En concordanza cun las explicaziuns dals talents conferman er ils manaschis, ch'els mettian per il solit gia a disposiziun differentas purschidas da sustegn. Uschia inditgescha la gronda part dals manaschis, ch'els porschian als talents uras da lavur flexiblas (81 %) ed in management d'absenzas nuncumplitgà (83 %). Unanimitad tranter las explicaziuns da las emprendistas e dals emprendists ed ils manaschis datti er concernent, ch'i vegnan purschidas pli darar emnas da vacanzas supplementaras (48 %) u ina prolungaziun dal temp d'emprendissadi (43 %). Actualmain vegnan purschids darar programs da mentoring (25 %) u ina pausa da l'emprendissadi (14 %). 20 fin 30 % dals manaschis sa mussan prontos d'introducir talas mesiras en l'avegnir.

Illustraziun 6: Sfidas en connex cun l'assistenza da talents (en pertschient da tut ils manaschis)

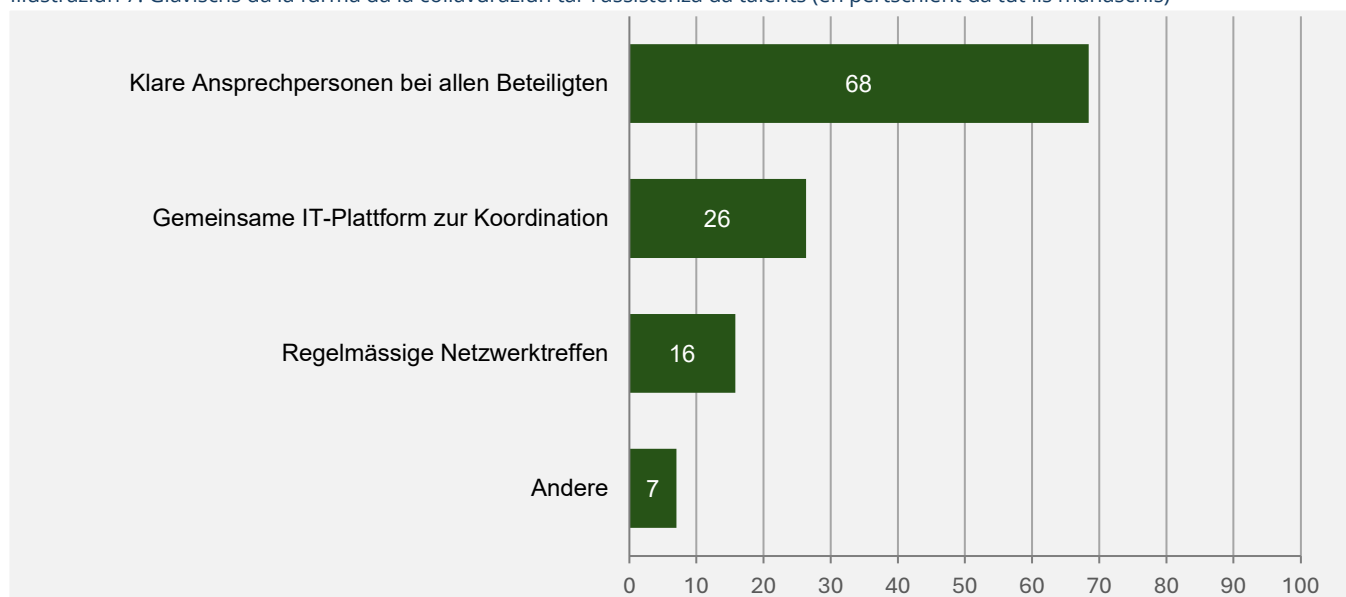

Remartga: P.ex. per Autor: «engaschaments curts chaschunan in'effizienz en cas da projects da plirs dis», «temps che mancan en il manaschi», «pauca infurmaziuns da la federaziun da sport», «nagins temps da trenament fixs», «bleras blessuras». Dumber da cas: n=128.

La comunicaziun cun ulteriuras gruppas en mira è er per ils manaschis ina sfida fitg gronda. L'illustraziun 7 mussa, che 68 % giavischan perquai cleras personas da contact. Ina plattafurma dad IT

cuminaivla per la coordinaziun vegn beneventada da 26 %. Sch'igl existiss ina plattafurma dad IT, duvrassan 46 % dals manaschis quella per la communicaziun e per la collavuraziun. Per 70 % dals manaschis duess in tal instrument cuntegnair ina survista dals manaschis che promovon talents. Il giavisch da dapli visibilitad sa manifesta cun quai, che 34 % duvrassan activamain la publicaziun da manaschis d'emprendissadi certitgads tras il UCF, e che 35 % considereschan sco raschunaivel in label «manaschi da talents GR» che ha effect per la publicitad.

Illustraziun 7: Giavischs da la furma da la collavuraziun tar l'assistenza da talents (en pertschient da tut ils manaschis)

Remartga: P.ex. per Autor: «I na porta nagut, sch'i vegnan constatadas mancanzas e sch'i na vegn fatg nagut cunter quai», «cooperaziuns d'emprender». Dumber da cas: n=128.

In'ulteriura distgargia giavischan 41 % per la lavur d'assistenza resp. da coordinaziun. Sustegn finanziel beneventan 33 % en moda pauschala e 35 % per tscherts projects (p.ex. per in program spezial). 9 % na chattan in sustegn finanziel betg necessari e 13 % n'han nagina opiniun en chaussa.

Mo 15 % dals manaschis han rapportà da problems da coordinaziun concrets cun il talent durant il temp d'emprendissadi. Er qua sa mussi, ch'ils problems na vegnan savens betg discutads cun persunas da tut las gruppas d'interess. Tut en tut demussa ina maioritad dals manaschis ina tenuta che sustegna talents ed ils resuns accentueschan il giavisch d'impuls per concepì models da scolaziun solids per tut las persunas participadas.

3.2.3 Scolas professiunalas spezializadas

Tut en tut 14 mainascolas han emplenì l'enquista online. 11 dad ellas ed els assistan activamain talents. 71 % da las scolas professiunalas spezializadas inditgeschan il management dal temp e la flexibilitad durant la scolaziun sco las pli grondas sfidas. La maioritad mussa ina gronda prontezza da flexibilisar la situaziun, per exempel cun spustar ils termins d'examen (78 %), cun dispensaziuns da l'instrucziun da sport (71 %), cun plattafurmas d'emprender (71 %) u cun in management d'absenzas nuncumplitgà (71 %). Main flexiblas sa mussan las scolas professiunalas spezializadas en cas d'ina adattaziun individuala da

l'urari (14 %), programs da promoziun (7 %) u programs da mentoring (7 %). Per la gronda part da las scolas professiunalas spezialisadas na paran talas mesiras er betg d'esser realisablas. 36 % giavischan ina clera persuna da contact. Ils commentaris averts mussan er cleramain, ch'il sustegn per ils talents pudess vegnir meglierà en il context da la scola tras cleras persunas da contact. Quai possia vegnir dumagnà bain da las persunas d'instrucziun, en cas d'in pitschen dumber da talents. Tar in dumber pli grond da talents possia quai dentant surpassar il rom.

3.2.4 Curs intermanaschials (CI)

12 da 29 purschiders da curs intermanaschials han emplenì l'enquista. Sco la pli gronda sfida vesa la maiortad (83 %) il problem dal management da temp e da cruschadas da termins. 85 % dals purschiders da curs intermanaschials resguardan er pervia da quai gia almain per part ils temps da trenament, da concorrenza e da preschentaziun. En l'avegnir vulan 67 % dals purschiders dals curs intermanaschials extender lur pussaivladads da spustar termins d'examen. Er la gronda part dals purschiders da curs intermanaschials beneventassan cleras persunas da contact (67 %). Singulas persunas giavischan ina coordinaziun interchantunala e dapli trasparenza davart las emprendistas ed ils emprendists talentads.

3.2.5 Partenaris da sport, musica u art

Dals partenaris da sport, da musica u d'art èn sa participadas 21 persunas da differentas posiziuns a l'enquista. 86 % dad ellas ed els assistan almain in talent en la furmaziun professiunala. Sco la pli gronda sfida vesan 81 % la coordinaziun areguard il temp, 44 % la chargia da scola. Mesiras sco uras da lavur flexiblas (81 %) u in management d'absenzas nuncumplitgà (63 %) resentan bleras persunas sco mesiras utilas. Sustegn giavischan 63 % en connex cun la communicaziun cun la scola professiunala spezialisada u cun il manaschi. 50 % giavischan discurs cuminaivels davart la situaziun actuala cun il UCFP. Ina soluziun digitala per coordinar cun auters acturs vesan 50 % sco (plitgunsch) utila.

3.2.6 Resultats centrals

L'evaluaziun mussa in vast engaschament da tut las parts participadas e numerusas mesiras da sustegn. A medem temp sa mussan deblezzas structuralas, en spezial en connex cun la tschertga e cun l'enconuschientscha da plazzas d'emprendissadi sco er en la coordinaziun e la communicaziun tranter las gruppas en mira. Areguard la tschertga e l'enconuschientscha d'ina piazza d'emprendissadi poi vegnir constatà il suandant:

- × Sustegn avant il cumenzament da la scolaziun: Bleras emprendistas e blers emprendists n'enconuschan strusch las ristgas e las sfidas avant che cumenzar cun l'emprendissadi.
- × Dumber da plazzas d'emprendissadi che sustegnan talents: Mo paucs manaschis inditgeschan la mancanza da resursas da temp u da finanzas sco motiv per betg avoir scolà talents fin ussa. Pli savens manca in'occupaziun pli detagliada cun il tema.
- × Publicaziun da plazzas d'emprendissadi: Ils manaschis publitgeschan lur plazzas d'emprendissadi per il solit sin l'atgna pagina d'internet, sut 50 % utilischan autras plattafurmas. Emprendistas ed emprendists dovran percurter savens portals collectivs

(p.ex. berufsberatung.ch).

- × Label «manaschis che sustegnan talents»: Manaschis che sustegnan talents n'èn anc betg visibels avunda bain per emprendistas ed emprendists potenzials. Manaschis vesan bain il potenzial, al communiteschan dentant memia darar activamain. Circa dus terzs dals manaschis giavischan ultra da quai in sustegn finanziel.

En il sector da la communicaziun e da la coordinaziun vesan tut las gruppas en mira las stgarsas resursas da temp dals talents sco la pli gronda sfida. Plinavant èn centrals ils suandants aspects:

- × Cleras personas da contact: En tut las gruppas en mira mancan per part personas da contact definidas.
- × Cunvegnas supplementaras: Betg tut ils talents na suttascrivan las cunvegnas correspondentas.
- × Discurs davart la situaziun actuala: Discurs davart la situaziun actuala n'han savens betg lieu regularmain. Er qua mancan, sche quels vegnan realisads, savens ulteriuras personas participadas impurtantas.
- × Ir enturn cun problems: Problems datti darar. Sch'i dat tuttina problems, vegnan els savens resolvids en moda bilaterala. Ina integraziun sistematica da tut las gruppas en mira manca qua.
- × Blended learning: Il potenzial da furmas d'emprender cun sustegn digital na vegn fin ussa strusch tratg a niz. Igl è actualmain anc difficil da realisar questas mesiras en ina furma pli vasta.

3.3 Resultats da l'enquista qualitativa da las gruppas en mira

Per quest intent èn vegnidas fatgas intervistas mezstructuradas cun totalmain 9 personas. Las personas èn vegnidas tschernidas tras l'Uffizi per la furmaziun professiunala. Igl è vegnì fatg intervistas cun represchentanzas da las suandantas gruppas d'interess: talent, manaschi d'emprendissadi, partenaris da sport/musica/art, scola professiunala spezialisada, cussegliaziun professiunala e Post spezialisà Furmaziun professiunala e talents (Uffizi per la furmaziun professiunala), partiziun Sport (Uffizi per la scola populara ed il sport).

Las intervistas dattan invistas pli profundas da la promoziun da talents en la furmaziun professiunala da basa. Tut las declaraziuns èn vegnidas anonimadas cumpletmain ed evaluadas per lung dals champs tematics centrals. Ils suandants chapitels concentreschan musters che sa repetan ed als illustreschan cun curts citats anonimads.

3.3.1 Cussegliaziun

La cussegliaziun vegn numnada sco factur decisiv per il success – e quai gia tar la tscherna da la professiun. Pretendì vegn in accompagnament tempriv e persunal che unescha perspectives da sport, scola e professiun. I duain vegnir mussads tut ils champs professiunals e vegnir tschertgada la meglra soluziun persunala. Per quest intent dovran las cussegliadras ed ils cussegliaders enconuschientschas da la furmaziun professiunala sco er dals secturs sport, musica ed art. Pliras personas dumandadas

accentueschan, che talents dovrian cleras personas da contact ed infurmaziuns fidadas davart las vias da scolaziun che sustegnan talents. Ina persona dumandada ha formulà: «La cussegliaziun ma sto vesair sco entira persona – il sport e la professiun tutgan ensemen.»

3.3.2 Coordinaziun e colliaziun

Las intervistas mussan il basegn d'avair cleras cumpetenzas ed andaments fidads. Oz dependa bler da l'engaschament da singulas personas. I vegn giavischà ch'il Post spezialisà Furmaziun professiunala e talents gioghia ina rolla pli activa e promovia formats da barat regulars tranter tut las personas participadas, en spezial entaifer il chantun. Las cumpetenzas e las rollas na vegnan betg validadas tuttina da tut las personas participadas. Il basegn da scleriment e per dapli contact personal è dumandà. Ina vusch resumescha: «Senza cleras rollas restan quai tocs – nus duvrain ina rait che porta.»

3.3.3 Communicaziun

Sco problem frequent vegn numnà ina transmissiun betg unitara e per part retardada d'infurmaziuns, per exempel durant temps da trenament, examens u absenzas. Vias da communicaziun liantas ed instruments digitals simpels vegnan resguardads sco utils. Pliras personas dumandadas giavischan ultra da quai dapli trasparenza davart las purschidas e las cumpetenzas sco er exempels visibels che la pratica reussescha. «Sche tuts han baud las medemas infurmaziuns, sa reducescha il stress per tuts», hai num en ina intervista. Las plazzas d'emprendissadi per talents n'èn betg adina visiblas. Per giuvenils e per geniturs che arrivon da nov en il sistem, èsi difficil d'obtegnair las infurmaziuns davart manaschis che sustegnan talents (cf. chapitel 3.2.1). La communicaziun è savens propaganda a bucca. Ina plattafurma d'infurmaziun centrala ed ina meglra visibilitad da las purschidas vegnan giavischadas.

En cumbinaziun cun ils resuns dals talents sa mussi, che la visibilitad e la communicaziun da plazzas d'emprendissadi che sustegnan talents pon anc vegnir meglieradas.

3.3.4 Politica e cundiziuns generalas giuridicas

Las basas giuridicas vegnan da princip giuditgadas sco flexiblas ed adattadas, uschè ditg che las finamiras da furmaziun vegnan cuntanschidas. En tscherts puncts vegni a medem temp giavischà d'avair dapli libertad d'agir en connex cun las regulaziuns dal temp da lavur e da l'instrucziun, per pussibilitar en moda pli simpla models che sustegnan talents. Repetidamain vegni intimà d'examinar las repartiziuns da las resursas e las indemnizaziuns per incumbensas da coordinaziun, en spezial en las scolas professiunalas spezializadas u durant il temp d'emprendissadi. In commentari è: «Las reglas n'èn betg il problem – i dovra clerezza e resursas adattadas.»

3.3.5 Furmaziun

Tranter las scolas professiunalas spezializadas datti differenzas areguard l'experientscha, ils process e las resursas. La lavur da coordinaziun vegn stimada sco gronda, la distgargia dentant sco insufficienta. Giavischada è ina francaziun structurala da la coordinaziun, dal barat tranter las scolas e l'extensiun da purschidas digitalas d'emprender e da sustegn. I vegn constatà: «Nus duvrain pli pauca administraziun e

dapli temp per discurs cun emprendistas ed emprendists». Plinavant vegni menziunà, ch'ils models che funcziunan gia bain pudessan vegnir extendids sin ulteriuras professiuns, particularmain en il sector commercial.

3.3.6 Economia

Ils manaschis d'emprendissadi sa mussan da princip d'esser averts per emprendistas ed emprendists talentads, sch'i dat cleras cunvegns. En professiuns plitgusch teoreticas pon models flexibels vegnir realisads pli facilmain ch'en professiuns cun temps da manaschi e da preschientscha fixs. Decisivas èn ina confidenza vicendaivla, ina planisaziun transparenta e la visibilitad da manaschis che sustegnan talents. «I funcziuna, sche las expectativas vegnan scleridas baud», uschia ina constataziun. Ina collavuraziun pli stretga cun federaziuns economicas e la communicaziun d'istorgias da success èn vegnidas numnadas sco ulteriur svilup pussaivel.

3.3.7 Sport, musica ed art

En ils secturs sportivs datti en blers lieus models che funcziunan, che vegnan purtads d'ina stretga collavuraziun e da cleras cunvegnschas. Tut tenor la regiun u la disciplina da sport mancan en cas singuls anc soluziuns individualas adattadas. Per musica ed art vegn descrit in basegn supplementar d'organisaziun e da sensibilisaziun. Pliras intervistas renvieschan a l'impurtanza dal niz da furmas d'emprender digitalas – differenziadas en vista a la disciplina da sasez ed a la qualificaziun. «Impurtant èsi che la scolaziun ed il svilup da talents vegnian pensads cuminaivlamain», resumescha ina persuna dumandada.

3.3.8 Resultats centrals

Las intervistas mussan in vast engaschament, ma er largias structuralas en connex cun la coordinaziun, la communicaziun e las resursas. Dumandadas èn cleras cumpetenzas ed in entretschament pli intenziunà. Models da success sa basan savens sin l'engaschament da persunas singulas, sin la cooperaziun, la confidenza e la flexibilitad; els duain vegnir extendids e rendids utilisabels en tut il chantun.

3.4 Benchmarking da chantuns (good practice)

En il rom dal benchmarking èn vegnids analisads differents models chantunals per promover talents en la furmaziun professiunala da basa. La finamira è stada quella d'identifitgar structuralas, andaments e facturs da success che pon servir sco orientaziun per l'ulteriur svilup en il chantun Grischun. Las enconuschientschas sa concentreschan sin principals surordinads, senza far ina valitaziun directa.

3.4.1 Structuras ed organisaziun

En plirs chantuns è la promoziun da talents francada sin plaun instituziunal e vegn dirigida tras in post spezialisà da coordinaziun che integrescha tant la furmaziun professiunala sco er il sector da sport da prestaziun e da musica/d'art. Models da success èn caracterisads da cleras cumpetenzas e tras ina

coordinaziun lianta. Spezialmain efficazias èn las structuras che collian las scolas professiunalas spezialisadas, ils manaschis d'emprendissadi e las federaziuns in cun l'auter sur formats da barat regulars. In post central garantisce la qualitat. Per garantir la qualitat e l'efficacità da la promoziun da talents vegn recumandà in ciclus d'evaluaziun regular. Acturas ed acturs participads – talents, scolas professiunalas spezialisadas, manaschis ed instituziuns partenarias – duain appurtar lur experientschas per meglierar cuntinuadamain process. Plirs chantuns fan già regularmain enquistas u analisas davart ils effects (Turitg, Son Gagl, Vallais).

3.4.2 Cussegliaziun e sustegn

In element central dals models da good practice è ina cussegliaziun sistematica e persunalisada. Talents vegnan accompagnads da personas spezialisadas cun scolaziun speziala (p.ex. cussegliadras e cussegliaders da professiun) ch'enconuschan tant las pretensiuns da la furmaziun professiunala sco er las cundiziuns generalas da la promoziun da talents. La cussegliaziun cumenza baud e sustegna la midada da la scola obligatorica a la furmaziun fundamentala da basa. Plinavant accompognan las cussegliadras ed ils cussegliaders la midada suenter l'emprendissadi per accompagnar talents ch'entran en il mund professiunal u durant lur tscherna da purschidas da furmaziun cuntinuanta (Turitg, Berna).

3.4.3 Coordinaziun e colliaziun

Ina caratteristica cuminaivla dals models da success è ina colliaziun tranter ils acturs relevants che funcziuna bain. Quella succeda sur raits coordinadas sin plaun chantunal cun vias da communicaziun e da decisiun ch'èn regladas cleramain. La realisaziun operativa è savens chausa da las personas da coordinaziun che collavuran directamain cun las scolas professiunalas spezialisadas ed ils manaschis. Uschia vegnan evitadas duplicitats e meglierada la distribuziun da las infurmaziuns (Berna, Son Gagl). Intgins chantuns han ina plattafurma da coordinaziun, sin la quala scolas professiunalas spezialisadas, manaschis e talents pon administrar terminis.

3.4.4 Communicaziun

Ina communicaziun transparenta vegn descritta en tut ils models sco decisiva. Infurmaziuns davart andaments, cumpetenzas e purschidas da sustegn èn accessiblas en moda centrala – savens sur plattafurmas digitalas. Quests instruments permettan d'administrar terminis en moda effizienta. Ultra da quai promovan els la visibilitad da manaschis che sustegnan talents e faciliteschan l'access ad infurmaziuns (Turitg, Berna).

3.4.5 Furmaziun

En il sector da furmaziun sa mussi, che models d'emprender flexibels e formats d'instrucziun digitals faciliteschan l'access a la promoziun da talents. Ils systems che han success, porschan vias da furmaziun modularas che pussibiliteschan in'adattaziun individuala als temps da trenament e da preschentaziun. Scolas professiunalas spezialisadas che han resursas da coordinaziun e che collavuran stretgmain cun

manaschis d'emprendissadi, rapportan d'ina cuntentientscha pli gronda e d'ina meglra qualitad da la scolaziun (Vallais, Basilea-Citad, Basilea-Champagna).

3.4.6 Economia

En tut ils models giogan ils manaschis ina rolla impurtanta. I existan mecanissem da renconuschientscha per manaschis che sustegnan il sport, la musica u l'art, per exempel sur labels u registers visibels per il public. Tals instruments promovan la motivaziun e la stima. Il medem mument vegnan resguardadas las proceduras administrativas simplas per facilitar la participaziun da manaschis (Berna).

3.4.7 Sport, musica ed art

L'integraziun da sport, da musica e d'art en la furmaziun professiunala ha success spezialmain là, nua che la logica da promoziun è organisada en moda interdisciplinara per tut ils talents. Empè da cumpetenzas separadas vegnan tut ils secturs da talent integrads en in sistem cuminaivel. Uschia resulta ina strategia generala che promova il barat ed il tractament egal. Puncts centrals èn en quest connex la renconuschientscha da las differentas culturas da trenament e d'emprender sco er la prontezza da porscher soluziuns flexiblas ch'èn accordadas als basegns individuals (Turitg, Tessin, Vallais).

3.4.8 Elements-clav da models da success

Da l'analisa sa laschan deducir plirs principis da success che sa repetan:

Cumpetenzas cleras e liantas tranter il chantun, las scolas professiunalas spezialisadas ed ils manaschis:

- × Cussegliaziun tempriva e cuntinuada dals talents
- × Structuras da coordinaziun decentralas cun regulaziun chantunala
- × Communicaziun transparenta e distribuziun da las infurmaziuns sin via digitala
- × Renconuschientscha e visibilitad da manaschis che sustegnan talents
- × Promoziun equivalenta da sport, da musica e d'art en il rom d'ina logica da sistem cuminaivla

Per il chantun Grischun vul quai dir, che las structuras existentas pon vegnir sviluppadas vinavant tras ina coordinaziun pli intensiva, tras process liants e tras in sustegn digital. Ils resultats dal benchmarking conferman, ch'il Grischun è sin ina buna via cun sias iniziativas existentas e ch'i dovra però adattaziuns instituziunalas ed organisatoricas per segirar a lunga vista la promoziun da talents e per stgaffir cundiziuns cumparegliablas en tut il chantun.

4. Situaziun giavischada

Il resultats da l'evaluaziun quantitativa e qualitativa mussan, che la cumpatibilitad da la furmaziun professiunala da basa cun la promoziun da talents en il chantun Grischun ha gia in fundament solid, ch'ella po dentant vegnir sviluppada vinavant en tscherts puncts.

En l'avegnir duain ils talents da tut il chantun Grischun vegnir sustegnids en moda anc pli fidada ed effizienta, per ch'els possian absolver cun success lur furmaziun professiunala da basa ed a medem temp sviluppar optimalmain lur potenzial da sport, da musica u d'art.

4.1 Cussegliaziun

Independentamain dal lieu da domicil u da scola han tut ils talents en il chantun Grischun access ad ina cussegliaziun coordinada, qualitativamain unitara ed individuala che als abilitescha da prender decisiuns fundadas e da dumagnar cun success las midadas tranter la scolaziun, la professiun e la promoziun da talents.

Quai duai vegnir cuntanschì tras quai che talents survegnan baud e cuntinuadamain ina cussegliaziun professiunala che resguarda lur situaziun individuala. Ils posts da cussegliaziun lavuran en l'entir chantun tenor standards cuminaivels. I dat cleras persunas da contact en las scolas professiunalas spezializadas, tar purschiders da curs intermanaschials, manaschis ed en l'administraziun chantunala. Qua tras enconuschan ils talents lur opziuns da scolaziun e vegnan accompagnads en moda fidada.

4.2 Coordinaziun e colliaziun

La promoziun da talents en il chantun Grischun dispona d'ina rait da contacts che vegn organisada en moda professiunala, lianta ed en coordinaziun cun tut il chantun, che reunescha tut ils acturs relevants, rinforza las sinergias, evitescha duplicitats e garantisce il barat da savida.

Per cuntanscher quai duai il Post spezialisà Furmaziun professiunala e talents da l'Uffizi per la furmaziun professiunala– ensemen cun la Cussegliaziun professiunala e la partiziun Sport da l'Uffizi per la scola populara e sport –garantir la coordinaziun da las activitats da la promoziun da talents en la furmaziun professiunala da basa, promover il barat tranter la furmaziun, l'economia sco er il sector da sport, da musica e d'art e procurar per cleras cumpetenzas resp. persunas da contact.

4.3 Communicaziun

Ina structura da communicaziun e d'infurmaziun transparenta, consistente e sustegnida digitalmain garantisce, che tut las parts participadas èn infurmadas davart las cumpetenzas, las purschidas ed ils andaments relevants. Quai stgaffescha confidenza e permetta ina coordinaziun effizienta da la promoziun da talents en l'entir chantun.

Las infurmaziuns davart manaschis che sustegnan talents, purschidas da sustegn e models da scolaziun flexibels vegnan rimnadas en in lieu central e messas a disposiziun en moda nunbirocratica. La

communicaziun tranter tut las persunas participadas è structurada. Tools digitals gidan a coordinar terminis. Grazia ad istorgias da success visiblas vegn ultra da quai rinforzada la conscienza publica per l'impurtanza da la promoziun da talents.

4.4 Politica e cundiziuns generalas giuridicas

Las cundiziuns generalas giuridicas ed organisatoricas duain esser concepidas uschia, che models da scolaziun flexibels ed individuals pon vegnir realisads en il rom da las disposiziuns legalas ed en moda pratitgbla. La dotaziun da las resursas en las scolas professiunalas spezialisadas, en ils manaschis ed en ils posts da coordinaziun vegn a medem temp garantida conform als basegns.

Las basas legalas existentas stgaffesch in rom flexibel per models da scolaziun che sustegnan talents, sco per exempel ina reducziun ed ina prolungaziun dal temp d'emprendissadi, soluziuns parzialas u blended learning.

Las resursas per la cussegliaziun, la coordinaziun e la colliaziun èn francadas en moda lianta en las structuradas chantunals.

4.5 Furmaziun

Las scolas professiunalas spezialisadas ed ils purschiders da curs intermanaschials en il chantun Grischun duain etablir structuradas che sustegnan talents en tut il chantun e disponer da las resursas necessarias sco er da las cumpetenzas professiunalas per accompagnar talents. Tras cleras cumpetenzas, tras in barat regular tranter las scolas e tras l'extensiun da las purschidas d'emprender e da sustegn digitalas vegn garanti in ambient da scolaziun flexibel e d'alta qualitat per tut las emprendistas ed ils emprendists talentads.

Quai duai vegnir cuntanschì tras quai che tut las scolas professiunalas spezialisadas ed ils purschiders da curs intermanaschials che scoleschan talents, disponan da persunas da contact correspudentas per quels. Las persunas d'instrucziun èn sensibilisadas e scoladas per accompagnar models d'emprender flexibels. Las persunas da coordinaziun procuran per ina distribuziun fidada da las infurmaziuns e sustegnan talents en connex cun dumondas organisatoricas. Plattafurmas d'emprender digitalas èn disponiblas dapertut e pussibiliteschan – sche quai è raschunaivel e realisabel – in emprender independent dal lieu e dal temp.

4.6 Economia

Ils manaschis d'emprendissadi en il chantun Grischun vegnan rinforzads sco partenaris da la promoziun da talents. Ina vasta prontezza da solar talents vegn promovida tras infurmaziuns precisas, sensibilisaziun ed eventualmain tras impuls. Complementarmain al label existent «manaschis d'emprendissadi che sustegnan il sport da prestaziun» duai vegnir examinà, sch'i po vegnir introducida ina distincziun supplementara, che designescha ils manaschis che s'engaschan gia fermamain per talents, p.ex. en il sector da musica/d'art, u ch'èn pronts da s'engaschar en l'avegnir pli fitg en la promoziun da talents (manaschis potenzials per talents).

Ils manaschis d'emprendissadi surpiglian ina rolla activa en la promoziun da talents e profitan dal sustegn chantunal sco er d'ina visibilitad pli gronda. Manaschis che sustegnan talents vegnan manads en in register ch'è accessibel publicamain. Grazia ad ina cussegliaziun activa ed a formats da barat pon ins gudagnar novs manaschis e rinforzar ils existents en lur rolla.

4.7 Sport, musica ed art

La promoziun da talents en la furmaziun professiunala duai vegnir coordinada en tut ils secturs – sport, musica ed art – tenor princips unitars. Ina buna pratica dal sport vegn trasmessa sistematicamain, partenadis da lunga durada vegnan rinforzads e novas cooperaziuns vegnan promovidas.

Uniuns, scolars da musica ed instituziuns d'art collavuran en moda structurada e lianta cun instituziuns da scolaziun e cun manaschis d'emprendissadi. Cunvegnas temporalas sco er organisatoricas èn regladas cleramain e la promoziun suonda princips cuminaivels sco il svilup individual, ina responsabladad dividida ed ina communicaziun transparenta. Uschia resulta in sistem da promoziun coerent ed interdisciplinar che integrescha tant la musica, l'art sco er il sport.

5. Mesiras

Sa basond sin la situaziun giavischada definida vegnan preschentadas mesiras concretas en il chapitel qua sutvart. Questas mesiras gidan a sviluppar vinavant ed a rinforzar la promoziun da talents en la furmaziun professiunala da basa en il chantun Grischun. Las mesiras cumenzan tar ils champs d'acziun centrals cussegliaziun, coordinaziun e colliaziun, communicaziun, cundiziuns generalas giuridicas, furmaziun, economia sco er sport, musica ed art. Ellas concretiseschan, co che las structurass, ils process e las purschidas da sustegn en mira pon vegnir realisads e francads pass per pass. La finamira è quella da crear in sistem fidà ch'è adattà per tut las parts participadas e che accumpogna optimalmain ils talents en lur svilup individual e che garantescha la cumpatibilitad da la scolaziun e da la promoziun da talents.

5.1 Cussegliaziun

- Mesira 1:** Per garantir in accumpagnament permanent sur ils stgalims da furmaziun duai vegnir rinforzada la rait da cussegliaziun existenta cun cumpetenzas cleramain definidas e cun ina cooperaziun lianta tranter las scolass professiunalas spezialisadas (persunas da coordinaziun), ils purschiders da curs intermanaschials, ils manaschis (furmaturas e furmaturs professiunals) ed ils posts spezialisads (Post spezialisà Furmaziun professiunala e talents, Cussegliaziun professiunala, graubündenSport).
- Mesira 2:** Sclar persunas spezialisadas da la cussegliaziun (persunas da la cussegliaziun da professiun e da coordinaziun) davart ils temas cumpatibilitad dal sport da prestaziun, da la musica u da l'art cun la furmaziun professiunala da basa tras persunas spezialisadas, p.ex. Post spezialisà Furmaziun professiunala e talents, graubündenSport u Swiss Olympic.
- Mesira 3:** Introdur in register da talents digital en il sector da musica e da l'art per registrar a temp ils giuvenils dal stgalim secundar I ch'èn degns da vegnir promovids en il process da la tscherna da professiun.

5.2 Coordinaziun e colliaziun

- Mesira 4:** Far inscunters da coordinaziun regulars (p.ex. mintga mez onn) entaifer il chantun sut la direcziun dal Post spezialisà Furmaziun professiunala e talents dal UCFP cun «persunas da la cussegliaziun professiunala, ina «represchentanza da la musica», ina «represchentanza da l'art» ed il sport, represchentads tras graubündenSport.
- Mesira 5:** Installar ina rait da barat tranter manaschis che sustegnan talents per il transfer da savida e per intermediar exempels da best practices.
- Mesira 6:** Introdur en l'entir chantun persunas da coordinaziun en las scolass professiunalas spezialisadas che assistan operativamain ils talents e fan la coordinaziun tranter ils manaschis ed il sport, la musica u l'art sco er la colliaziun tranter els.

5.3 Communicaziun

- Mesira 7:** Sviluppà u engrondir ina plattafurma da communicaziun digitala (p.ex. rait da scolas) sin la quala scolas professiunalas spezialisadas, purschiders da curs intermanaschials, manaschis, geniturs e talents pon coordinar ils termins sco er perseguir il svilup da las prestaziuns en scola.
- Mesira 8:** Publitgar regularmain istorgias da success da talents per promover la sensibilisaziun e la visibilitad da la promoziun da talents en la furmaziun professiunala.

5.4 Politica e basas giuridicas

- Mesira 9:** Adattar las recumandaziuns e las directivas concernent il pensum d'instrucziun, ils temps da lavur, las absenzas sco er l'access a las scolaziuns – observond las disposiziuns legalas – per stgaffir dapli flexibilitad per talents e manaschis.
- Mesira 10:** Garantir las resursas per posts da coordinaziun en scolas professiunalas spezialisadas e per prestaziuns da cussegliaziun sur la planisaziun da finanzas chantunala.

5.5 Furmaziun

- Mesira 11:** Cumpletar las purschidas d'emprender e da sustegn digitalas, en spezial en il sector dal blended learning.
- Mesira 12:** Adattar ils models da lecziuns e d'examen flexibels che funcziunan gia (p.ex. midada dad en scrit ad a bocca) per autras instituziuns da furmaziun e per autras professiuns, cunzunt en il sector commercial.
- Mesira 13:** Sviluppà moduls da furmaziun supplementara per personas d'instrucziun concernent la lavur cun emprendistas ed emprendists talentads.

5.6 Economia

- Mesira 14:** Examinar ina nova distincziun/label (supplementarmain al label existent Swiss Olympic) per designar manaschis che s'engaschan gia fermamain per talents, p.ex. en il sector da musica/d'art u ch'èn pronts da s'engaschar en l'avegnir pli fitg en la promoziun da talents (manaschis potenzials per talents).
- Mesira 15:** Rinforzar la collavuraziun cun federaziuns economicas per francar la promoziun da talents en la politica da plazzas d'emprendissadi.

5.7 Sport, musica ed art

- Mesira 16:** Organisar occurrenzas da sensibilisaziun e da rait per colliar pli stretgamain las scolas professiunalas spezialisadas, ils manaschis e las instituziuns da musica e d'art.

5.8 Survista da tut las mesiras

Cussegliaziun	
M1	Rinforzar la rait da consultaziun existentia
M2	Scolar cussegliadras e cussegliaders
M3	Introducir in register da talents digital
Coordinaziun e colliaziun	
M4	Far inscunters da coordinaziun interchantunals
M5	Installar ina rait da barat tranter manaschis che sustegnan talents
M6	Introducir personas da coordinaziun en las scolas professiunalas spezialisadas en tut il chantun
Communicaziun	
M7	Sviluppar u cumpletar ina plattafurma da communicaziun digitala (p.ex. rait da scolas)
M8	Publitgar istorgias da success
Politica e basas giuridicas	
M9	Adattar las recumandaziuns concernent absenzas, pensum d'instrucziun ed uras da lavur
M10	Resursas per posts da coordinaziun en las scolas professiunalas spezialisadas e servetschs da cussegliaziun
Furmaziun	
M11	Cumpletar las purschidas digitalas d'emprender e da sustegn
M12	Adattar ils models d'uras e d'examinaziun flexibels che funcziunan gia
M13	Sviluppar ils moduls da furmaziun supplementara per personas d'instrucziun davart la lavur cun emprendistas ed emprendists talentads
Economia	
M14	Examinar la distincziun per manaschis potenzials per talents
M15	Pli stretga collavuraziun cun federaziuns economicas
Sport, musica ed art	
M16	Organisar occurrenzas da sensibilisaziun e da colliaziun

6. Ulteriur proceder

Il rapport qua avant maun da la Sport Excellence ScRL duai furmar la basa per ils proxims pass en l'ulteriur svilup da la promoziun da talents en la furmaziun professiunala da basa en il chantun Grischun. Sa basond sin las mesiras definidas recumonda la Sport Excellence ScRL, che talas vegnian ussa examinadas cun quità entaifer il chantun. En in process structurà duain vegnir fixadas prioritads e sviluppà in plan da realisaziun pratitgabel. La finamira è quella da concretisar las mesiras conform als basegns e da concepir lur realisaziun uschia, ch'ellas d'aventan efficazias e solidas en tut il chantun.